

# כדור שני צלף

סוחריינשק (ישראליים) מכרו לאיראן טילים פנומים, שהוחזרו על-ידי ישראל בזעם. זה מזכיר לי סיפור ששמעתי פעם מפי שר גרמני. הוא סיפר לי שממשלת-גרמניה ערכה בשעתו קבלת-פנים מפוארת למישר לחת מיסחרית רומנית, והזמינה אליה את נציגי כל המדינות הקומוניסטיות. היחס המיוחד לרומנים הרגיש את הנציג הצ'כי, וזה אמר לשר הגרמני: "אתה יודע מה ההבדל בין רומנים והונגרים? אלה וגם אלה ימכרו לך את האמא שלהם. אבל הרומנים יקחו את הכסף ובסוף גם לא ישלחו את האמא!"

## לשקשק בנבטיה

בפעם האחרונה עברתי בנבטיה בדרך חזרה מצידון. אחרי שניסיתי להכין כתבה אחרונה על מחנה-הפליטים עין אל-ח'לוה. ענת סרגוסטי נלוותה אליי. נהגתי במכונית הפרטית שלי, וכפי שהיה מקובל אז, נדרשתי לקחת אתי חייל שהיה אמור להגן עלינו. היה זה בחור אמריקאי נחמד בשם אייבי.

ניתן לי שכפ"ץ, אבל היה חם מאוד, ולא לבשתי את הבגד המגושם הזה. גם ענת שמה את השכפ"ץ שלה בצד. אבל אייבי היה משוכפץ כראוי, וגם חבש את הקסדה שלו. נסענו בשיירה, כשכמה משאיות עמוסות חיילים — מכוניות-הספארי המפורסמות — נסענו לפנינו ואחרינו. בדרך מצידון לנבטיה היתה לנו תקרית קטנה, שעליה ריווחתי בשעתו. לפתע עצרה השיירה, שמעתי מטר של יריות, החיילים קפצו מן המשאיות, שכבו על הארץ וירו כאחוזידיבוק. חיפשתי את המטרה, וראיתי נער משקשק מפחד עומד באמצע השרה, מנפנף בחולצתו הלבנה. החיילים רצו אליו, ואז התברר שהיה זה נער מבירות שמצא מיקלט אצל מישפחתו בכפר. הוא לקח את רובה-הצייד של המישפחה ויצא לירות בציפורים, כדרכם של הלבנונים. החיילים ראו רמות המחזיקה ברובה, וכך התחילה התקרית. למרות מאות הכדורים שנורו לעברו, לא נפגע הנער. הוא ניצל בנס ממש.

אחרי תקרית זו, היה אייבי שלנו עצבני עוד יותר. ככל ש"התקרבו לנבטיה, גדלה עצבינותו. הכניש הראשי עבר בשוק המרכזי של העיירה. המוניטאים מילאו את הרחוב. השיירה שלנו הורחלה לה באיטיות ופילסה לה דרך בקרב ההמון. התמונה הציב"עונית הזאת ריתקה אותי. עד שנתקל מבטי באייבי. הוא רעד ממש. הוא היה אחוז פחד, חיוור ומזוע. ריחמתי עליו. ואכן, נבי טיה היתה או שס"דבר. בנבטיה קרו דברים, נהרגו חיילים. ההת-



עזר

נגדות השיעית החמושה כבר היתה בעיצומה, ובנבטיה היתה אחר ממרכיזה. אני נזכר בסצנה זו ככל פעם כשאני קורא בעיתון עוד גילוי על חבריה-הנסת שלמה עמר. נראה שהאיש הווי משניים ארץ כרי שלא להגיע לנבטיה. הוא נעזר (כך נטען) בחבריה-הנסת עוזי לנדאל ואחרי-כך בכל מיני אנשים אחרים. נראה שהיה מוכן לכל, ובלבד שלא להגיע לאותו מקום. ליבי, ליבי לחבריה-הנסת עמר. הוא לא ביצע פשע. הוא פחד. והפחד אינו פשע. זוהי מחלה. כל אדם פחד קצת. הפחד הוא תגובה אנושית טבעית, ואולי אף בריאה. במצב-החץ קיצוניים, נרמה לי שאין חייל שאינו פחד לפני הקרב הראשון, וגם לאחר מכן. אלא שאדם נורמאלי לומד להשתלט על הפחד שלו. להיות עמו ולקיים עימו רדישה פורה. אומרים שהגיבורים הגדולים ביותר אינם אנשים שאינם יודעים פחד מהו (דבר המעיד, אולי, על חוסר משווע של דימיון) אלא אנשים שכבשו את פחדם.

יש שאינם מסוגלים לכך. ראיתי כאלה במצבים קרביים. אין להם שליטה על הפחד שלהם. הפחד אינו מחדד את חושיהם, אלא משתק אותם. מעולם לא הבנתי מדוע מתעקש הצבא להחזיק אנשים כאלה ביחידות קרביות. חבריהם שמחים להיפטר מהם. וכי מי רוצה להיות במצב-החץ בחברת פחדנים משקשקים, שאינם יכולים לעזור, ושישאיורו אותך מוטל פצוע בשרה?

לכן, אם היה חשוב כל-כך לשלמה עמר שלא להגיע לנבטיה, מוטב היה להשאיר אותו בקריית-שמונה. ואם מישוה עזר לו בכך מתוך רחמים — ולא תמורת שוחד — נהג בשכל.

## כומתות סגולות

אני איש גיבעתי. אינני לוקה בנוסטלגיה של חיילים משוחררים מיקצועיים. אבל השם גיבעתי מעורר בי גם כיום רגשות, לכן שמחתי כאשר הקימו מחדש את חטיבת גיבעתי בצבא הסדיר. ולכן אני רותח מזעם כאשר אני רואה את הכומתות הסגולות של גיבעתי. על ראשיהם של חיילים המסיירים בחוצות עזה. גיבעתי היתה חטיבה קרבית. חטיבה קרבית מפוארת. מי שולח את החיילים הצעירים של החטיבה הזאת לעשות את העבודה המלוכלכת של צבא קולוניאלי, כאילו היו שכירי-חרב בכרז? איך מעזים לקשור את השם המפואר הזה, האהוב על מאות רבות של ותיקים, בתפקיד המלווה כמעט בהכרח בהתעללות וימיומית באזרחים, בהשפלת גברים ונשים, בטיפוח התכונות המכוערות ביותר של כוכשים מול נכבשים?

מסעודיה, שהיא האויבת של ישראל ושל איראן גם יחד. עד כאן ההסבר של אחד הנתי אלו בושינגטון פוסט. אבל אז זו התמונה השלמה, ווטסון יקירי, שרה-ביטחון יצחק רבין הודיע כי ישראל התבקשה בשעתו על-ידי האמריקאים שלא לפעול נגד אנשי חיוביאללה ("מיפלטגת-השם") בלבנון מפני שאלה מחזיקים בבני-יערובה אמריקאיים וכפופים לאיראן, שונאת ישראל. ישראל נענתה לבקשה זו והפציצה במקום זה את אנשי אש"ף המשתפים פעולה עם חיוביאללה נגד כוחות אמל. חיוביאללה ואש"ף הם בעלי-הכרית של הפלאנגות, שהוקמו ושצויידו על-ידי ישראל, ושהן אויבות של סוריה, התומכת בכוחות אמל נגד החיוביאללה, הפועלת כחסות איראן, בעלת-בירתה של סוריה, אייבת ישראל.

זה אלמטרי, ווטסון, לא כן? אבל זה לא הכל, ווטסון יקירי. הקונטרס בניקראגואה קיבלו כסף ששילמה סעודיה



תמורת מטוסי-איוואקס אמריקאיים, שסופקו לסעודיה חרף התנגדותה הנמרצת של ישראל. הכסף הסעודי עבר לקונ טראס באמצעות חשבונות-בנק שווייצים שבהם הופקדו גם כספים ששולמו על-ידי איראן עבור נשק שקיבלה מישראל, ושנועדו לקונטרס. סוחריה-השק הסעודי ערנאן האשוקקי, שותפת-לעסקים של שליטי סעודיה, שיתף פעולה עם סוחריה-הנשק הישראליים יעקוב נימרווי ואל שווימר, ירדיו של שימעון פרס. פרס נפגש עם חשוקקי, בשעה שסעודיה מימנה את עסקת-הנשק עם איראן, אויבתה בנפש. בה בשעה שגם ישראל סיפקה נשק לאיראן, אויבתה בנפש. באותה שעה מחתה ישראל אצל האמריקאים בתוקף על מיקום חילה-אווירי הסעודי בטאבו, לא הרחק מאילת. ארצות-הברית, מצידה, מסרה לעיראק צילומי-לוויין שאפשרו לה להפציץ ביתר יעילות את היעדים האיראניים, המוגנים על-ידי טילי-נ"מ שנשלחו לה על-ידי ישראל, בכסף אמריקאי, אחרי שישראל הפציצה את הכור האטומי העיראקי, באמצעות מטוסים שטסו מעל לשטח סעודי. אלמנטרי לגמרי, ווטסון ירדיו.

## למכור את אמא

בניו-יורק טיימס פורסם מאמר של אחד ג'ון סטוקוול, מי שהיה קצין בחילה-הנחתים של ארצות-הברית ומומחה מטעם המועצה-לביטחון לאומי בענייני קונגו, וייטנאם ואנגולה. בין השאר הוא היה "ראש כוחה-המשימה לאנגולה". תפקידו היה לספק באופן בלתי-יוקטי נשק לשכירי-החרב השחורים הפועלים למען רוסיה-אפריקה וארצות-הברית נגד משמלת אנגולה. במאמר גילה סטוקוול סוד שידענו מוזמ: מישראל סיפקה נשק גם לשכירי-החרב אלה. השיטה היתה בדיוק כמו בעסקת האיראנית: ישראל סיפקה את הנשק, הכסף עבר דרך חשבונות-בנק בשווייץ, "ניהלת" מערכת כיוונו (דיסאינפורמציה), שכרתי שכירי-חרב והעסקים טרוריסטים, הורה הקצין.

עד כאן, עסקים כרגיל. בשיחה עם כתב גרוסלם פוסט הוסיף סטוקוול פרטים חדשים ומעניינים לסיפור ישן זה. הוא שלח לישראל טילי-נ"מ מדגם רד-אי ("עין ארומה"), שהיו או דוישים לגמרי. תמורתם שלח ישראל לשכירי-החרב באנגולה טילים סובייטיים מדגם ס-א-7 ("גרייל"), שנתפסו על-ידי צה"ל במילחמת יום הכיפורים. הם נועדו להפיל מטוסים ומטוסים של קובה, שנשלחו לעזרת צבא-אנגולה. בשביל ישראל זה היה עסק טוב: טילים חדישים לגמרי תמורת טילים מיושנים לגמרי. אבל סטוקוול נזהר. הוא שלח שניים מקציניו, כדי שיבדקו את הסחורה הישראלית לפני המישלוח לאפריקה. אלה פתחו את התיבות ומצאו שנחשק שנשלח על-ידי ישראל היה פגום בצורה בולטת. האמריקאים סיבכו לקבל אותו. ישראל נדרשה להמציא סחורה אחרת, ואכן עשתה כן. הסחורה החדשה נראתה טובה יותר, אך אחרי-כך התברר שאף כלי אחד לא פעל כראוי, ואף מטוס או מסוק אחד לא הופל. מסתבר כי אין חידוש בפרשה שהתגלתה עכשיו, שישראל (או

השבעו בא אליי חייל (מילואים), וביקש לשוחח עימי ביחי דות. הוא היה גדל-ממרים, לבוש-מדים, והיה לו זקן מגורל. אחרי היסוס קל הכנסתיו לחדרי. כשסגרתי את הדלת, הוא לא הורדה. "כדור זה נועד לך", אמר.

ואחרי-כך הציג את עצמו כבן קיבוץ של השומר הצעיר, איי-שם בדרום, וצלף בצה"ל. הוא לא הורדה. וכך סיפר: הוא היה על מישמרתו בניירות, כ"ז ביולי 1982, וחיפש מטרה לצליפה מעבר לקו. הוא הסתכל בעד המישקפת של רובהו, ולפתע ראה אותי. זה היה אחרי שיחתי עם יאסר ערפאת. כאשר התכוננתי לחצות את הקווים ולחזור הביתה. החייל התקשר במכשיר-הקשר עם מפקדיו, הודיע מה שהוא רואה וביקש הוראה: לירות או לא לירות? ההוראה לא באה מייד. נראה שהיתה התייעצות. אחרי-כך הודיע לו המפקד: עזוב אותו. "כך ניצלת", אמר לי האיש. "מתוך 186 צלפות, פגעתי 186 פעמים".

ומדוע בא לספר לי זאת עכשיו? ובכן, היתה סיבה. לפני שבועיים דיברתי במדור זה על הקצין בעל הכומתה האדומה, שרואיין בטלוויזיה מייד אחרי הריגת שני הסטודנטים בכיריות. כתבתי כי על פני הרברים הקצין לא אמר אמת. "זהו הקצין שהורה לי אז שלא לירות כן", אמר החייל. איני יודע אם הסיפור אמיתי, או שזהו פרי הדמיון, לך תדע. השאיר לי את הכדור כמתנה. אולי אשמור עליו במקום כדור-המיקלע החדר-שריון שהוצא מכיסני לפני 38 שנים בדיוק, הרופא נתן לי אותו במתנה. אבל איברתי אותו.

## יאללה, התעשרו!

איני יודע מה רוצים ממשע ניסים. הוא בסך-הכל בנו של רב, מישפטן זוטו וטסון מיפלטגת. עד לפני כמה חודשים לא ידע דבר וחצי-דבר בענייני כלכלה. עכשיו הוא, לכל היותר, טירון חרוץ. הוא לא הכין שום תוכנית כלכלית, הוא רק הביא לממשלה תוכנית שבנושה על-ידי הכלכלנים של מישדרו. מי הם הכלכלנים האלה? לא אנשי-הליכוד. רובם התחנכו באסכולה של המערך. כמו נגיד בנק ישראל, שהוא איש-שמאל ושוחרי-שלום.

דווקא משום-כך מחריד כל-כך התבשיל הזה.

אילו היה זה באמת מעשה ידי

ניסים, זה לא היה כל-כך מדהים. ניסים הוא איש ימני די קיצוני, והוא מייצג מיפלטגת ימנית. סביר שביא תוכנית ימנית, אבל את התוכנית הזאת הכינו כלכלנים האמורים להיות מיקצועיים, וש"כרים מהם בטוחים שהם בעלי חוש סוציאלי ועמדה שמאלית. התבשיל הזה אינו תוכנית כלכלית גרועה. אין היא תוכנית כלכלית כלל, מבחינה כלכלית, היא מגוחכת בעליל. זוהי תוכנית אידיאולוגית. היא באה למסור מסר חברתי, העומד מעל לשיקולים כלכליים.



לואי פיליפ

משה ניסים עצמו טען בראיון אומלל בתוכנית מוקד. שצריכים להעשיר את העשירים, כדי שיהיה להם כסף להשקיע. אין צורך ללמוד כלכלה כדי לדעת כי זוהי שטות גמורה. העשירים הישראליים, שהם מדבר עליהם, לא ישקיעו את הכסף הנוסף, שיהיה לכיסיהם. הם יקנו עוד מכוניות, וילות ויאכטות, ואת השאר יעבירו לשווייץ, כפי שעשו עד כה.

בחורצ"ק צעיר, שהוצג כיועצו הכלכלי של השר ניסים, השמיע בטלוויזיה טענה מדהימה עוד יותר. כצידוק יחידי לרעיון זה של העשרת העשירים אמר: יהודי העולם הם עשירים. הציונות מחייבת ליצור בארץ תנאים, שיאפשרו לעשירים לבוא אליה. משמע: איננו מעוניינים בעניים, באנשי-יעבודה, בשביל זה יש לנו ערבים. העשירים יבואו רק לארץ שהיא גן-עדן לעשירים. אם זוהי הציונות של 1986. כפי הרובר במאמרו של ממשלת-ישראל, אני מציע לדחוף אותה למקום מסוים. הוגה-הרעיון הבריטי אמר שהפטריוטיזם הוא המיפלט האחרון של כל נוכל. אצלנו זה נכון לגבי הציונות. תחת רגל הציונות נפשיים עכשיו ויליאם נקש ומשה ניסים.

אומרים כי האב הרוחני של התוכנית הזאת הוא מילטון פרידמן, הפרופסור ההיווריאמיקאי שאמר כי "אין ארוחת-צהריים בחינם" (לעניים), זאת אומרת). אך לי נדמה כי האב הרוחני האמיתי הוא ג'ים ג'יון, נביא הימין הצרפתי בימי שילטונו של "המלך-הבורגני" לואי פיליפ, שקרא לאנשיו בנאום מפורסם: "לכו להתעשר!". נדמה לי שאיש מאבות הציונות לא חשב על לואי פיליפ, כאשר תיכנן את מדינת-היהודים. וגם לא על משה ניסים.

## זה אלמנטרי, ווטסון!

האמריקאים מכרו נשק לאיראן, כך שהקונטרס בניקראגואה יקבלו כסף מישראל באמצעות בנק שווייצית, מתוך תיקווה שבני-יערובה בלבנון, שנלכדו בידי קבוצות הפועלות בחסות לוב, ישוחררו למרות שארצות-הברית נוטה לצד עיראק, הלוחמת באיראן. בעוד שזו קונה נשק באמצעות סוחר-ינשק